

Distribuce komparativních výhod na trhu s cukrem v zemích EU a specifické postavení českých exportů

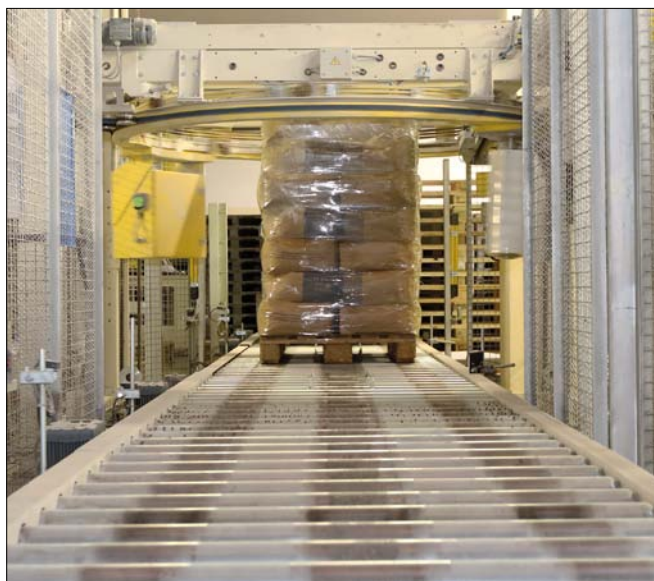
DISTRIBUTION OF COMPARATIVE ADVANTAGES ON SUGAR MARKET IN EU COUNTRIES
AND SPECIFIC POSITION OF CZECH EXPORTS

Martin Vondráček¹, Luboš Smutka¹, Tomáš Vacek¹, Josef Pulkrábek¹, Irina Timoshenkova², Kamil Maitah¹

¹ Česká zemědělská univerzita v Praze, ² Peter the Great St. Petersburg Polytechnic University, Russia

Evropský trh s cukrem prošel během posledních přibližně deseti let velmi významným procesem transformace. Vlivem reformy cukerní politiky došlo k odstranění systému produkčních kvót, které po několik desetiletí determinovaly charakter evropského trhu, zejména pak trhu Evropské unie, nejen s cukrem (1), ale i s cukrovou řepou (2), potažmo i s cukrovinkami.

V tomto článku si klademe za cíl identifikovat trend v oblasti vývoje komparativních výhod týkajících se zahraničně obchodních aktivit jednotlivých zemí EU v rámci zjednodušené vertikály reprezentující cukerní trh na úrovni cukrová řepa – cukr – cukrovinky. Cílem je identifikovat, jak jsou komparativní výhody distribuovány na úrovni jednotlivých členských zemí EU ve vztahu k trhu EU a identifikovat, zdali se tyto exportní aktivity jednotlivých zemí spíše opírají o komparativní výhody v obecné rovině, nebo jde spíše o komparativní výhody existující v rovině bilaterálních vztahů. V neposlední řadě je rovněž předmětem zájmu hodnocení úrovně interodvětvových, respektive intraodvětvových vztahů. Analýza zahrnuje také specifický důraz na problematiku zahraničně obchodních aktivit České republiky. Konkrétně je identifikován stav a distribuce komparativních výhod českých exportů ve vztahu k jednotlivým členskými zemím EU.

Na základě dostupných údajů o vývoji vybraných položek vertikály spjaté s cukrovarnickým průmyslem vyplývá, že na úrovni zemí EU-28 vzrostla v letech 2010–2020 hodnota obchodu s cukrovou řepou z cca 25 mil. USD na cca 30 mil. USD. Hodnota obchodu s cukrem naopak klesla, z 4 mld. USD na 2,8 mld. USD, a naopak hodnota obchodu s cukrovinkami se pak zvýšila z cca 3 mld. USD na přibližně 3,8 mld. USD. Dynamika vývoje hodnoty obchodu s cukrovou řepou za sledované období dosáhla velmi nízké úrovně 1,1 % za rok, v případě hodnoty obchodu s cukrem se jednalo dokonce o dynamiku zápornou na úrovni –3,6 % ročně. Hodnota obchodu s cukrovinkami pak naopak vykazovala rostoucí trend na úrovni 2,5 % za rok, což bylo mimo jiné srovnatelné s dynamikou vývoje hodnoty agrárního obchodu na vnitřním trhu zemí EU, který ve sledovaném období dosáhl meziročního tempa růstu přibližně 2,4 % ročně.

Největší hodnotu exportů cukrové řepy ve sledovaném období měly Rakousko, Nizozemsko, Maďarsko, Slovensko, Slovinsko a Belgie. Podíl těchto zemí na realizovaných exportech v rámci vnitřního trhu zemí EU se ve sledovaných letech pohyboval na úrovni přibližně 90 %.

V případě obchodu s cukrem ve sledovaném období zaujala pozici nejvýznamnějšího exportéra Francie spolu s Německem, Nizozemskem, Belgií, Polskem, Slovenskem, Českem, Velkou Británií, Portugalskem, Chorvatskem a Maďarskem. V průběhu sledovaného období kontrolovaly tyto země přibližně 85 % hodnoty realizovaných exportů.

Obchodu s cukrovinkami v rámci jednotného trhu zemí EU dominovaly Německo, Nizozemsko, Belgie, Španělsko, Polsko, Velká Británie, Česko, Francie, Itálie, Dánsko a Irsko. V průběhu sledovaného období kontrolovaly přibližně 87 % hodnoty realizovaných exportů.

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že trh s jednotlivými položkami spjatými s cukerním sektorem je na úrovni vnitřního trhu velmi výrazně teritoriálně koncentrován. Postupný proces rozšiřování EU a transformace cukerního trhu v rámci jednotlivých reforem (3) uplatňovaných ve vztahu k Společné zemědělské politice EU a také ve vztahu k Společné obchodní politice zemí EU a konceptu vnitřního trhu zemí EU přitom přispěl ještě k významnější teritoriální koncentraci cukerního trhu v současnosti, v porovnání se situací v předchozích desetiletích. Specifická teritoriální koncentrace je pak rovněž zdrojem specificky orientovaných komparativních výhod (4). Tab. I. poskytuje

Tab. I. Vývoj hodnoty exportu cukrové řepy, cukru a cukrovinek z cukru jednotlivých zemí EU realizovaný v rámci vnitřního trhu EU

Země	Agregace	2010	2012	2014	2016	2018	2019	2020
		Hodnota exportu (tis. USD)						
Belgie	H3-121291	1 063	506	1 040	797	1 807	3 259	4 158
Bulharsko	H3-121291	0	0	43	45	90	67	
Česko	H3-121291	51	20	9	281	83	285	371
Dánsko	H3-121291	45	22	3	12	10	589	1 682
Francie	H3-121291	419	60	96	27	0	34	18
Itálie	H3-121291	12	13	26	5	4	10	8
Litva	H3-121291	0	6	177	542	389	559	585
Lotyšsko	H3-121291	0	0	604	1 082	141	2 083	2 813
Maďarsko	H3-121291	4 411	8 254	12 059	5 339	3 385	3 888	3 459
Německo	H3-121291	1	999	1 124	295	1 354	1 699	1 367
Nizozemsko	H3-121291	11 414	14 572	13 382	173	303	243	271
Polsko	H3-121291	0	0	19	83	26	1 298	1 958
Rakousko	H3-121291	7 959	11 024		7 369	3 474	1 168	
Slovensko	H3-121291	0	1 722	1 929	2 195	5 932	3 134	6 157
Slovinsko	H3-121291	13	2	0	1 412	1 947	3 451	5 116
Španělsko	H3-121291	129	148	354	132	106	156	517
Velká Británie	H3-121291	6	90	33	112	11	4	5
Belgie	H3-1701	216 239	281 916	290 418	229 004	185 855	186 046	183 770
Bulharsko	H3-1701	104 997	58 332	4 146	8 259	9 372	12 620	
Česko	H3-1701	113 798	249 866	145 942	114 478	144 451	132 670	138 940
Dánsko	H3-1701	96 027	82 547	91 486	64 542	31 602	25 580	36 240
Estonsko	H3-1701	3 619	5 457	7 656	416	657	478	424
Finsko	H3-1701	10 787	25 969	26 990	16 091	9 575	5 230	5 343
Francie	H3-1701	1 140 873	1 493 989	1 121 629	916 942	1 051 519	842 472	912 455
Chorvatsko	H3-1701	113 332	183 806	119 576	145 077	53 576	55 604	40 299
Irsko	H3-1701	8 733	10 977	9 590	8 422	9 036	10 038	5 312
Itálie	H3-1701	26 805	17 192	33 884	50 236	30 987	22 214	22 419
Kypr	H3-1701	33	5	4	6	80	236	1
Litva	H3-1701	44 143	62 265	48 323	47 228	43 577	48 691	51 863
Lotyšsko	H3-1701	2 285	23 123	10 845	5 206	1 834	2 690	2 354
Lucembursko	H3-1701	599	700	678	581	673	621	455
Maďarsko	H3-1701	176 290	274 279	72 251	46 332	35 818	18 194	24 245
Německo	H3-1701	608 446	745 590	658 295	499 444	684 522	555 657	577 882
Nizozemí	H3-1701	128 123	210 294	360 339	255 126	316 326	237 452	292 498
Polsko	H3-1701	154 522	327 861	217 468	163 358	146 649	145 328	167 253
Portugalsko	H3-1701	157 783	153 531	122 011	107 600	93 736	69 646	80 108
Rakousko	H3-1701	95 574	103 773	109 373	62 587	37 861	29 434	44 334
Rumunsko	H3-1701	104 867	84 617	58 501	35 447	30 082	19 549	25 286
Řecko	H3-1701	109 123	94 214	22 268	20 643	13 961	10 154	7 335
Slovensko	H3-1701	259 729	482 612	108 560	41 561	44 014	48 885	33 486
Slovinsko	H3-1701	16 921	33 741	33 595	19 827	15 930	21 717	25 637
Španělsko	H3-1701	74 817	93 866	79 903	119 646	74 828	53 884	40 143
Švédsko	H3-1701	60 620	24 394	43 376	42 517	35 477	27 345	31 460
Velká Británie	H3-1701	206 248	164 099	190 609	138 221	120 420	101 724	58 441

Tab. I. Vývoj hodnoty exportu cukrové řepy, cukru a cukrovinek z cukru jednotlivých zemí EU (pokračování)

Země	Agregace	2010	2012	2014	2016	2018	2019	2020
		Hodnota exportu (tis. USD)						
Belgie	H3-1704	439 809	469 306	516 035	512 290	505 215	526 380	514 404
Bulharsko	H3-1704	5 983	5 268	10 978	11 829	15 600	16 224	
Česko	H3-1704	130 858	155 169	180 138	163 340	159 609	163 940	150 200
Dánsko	H3-1704	139 802	111 148	139 967	118 892	129 446	126 372	113 329
Estonsko	H3-1704	5 516	16 150	6 765	8 447	9 047	7 803	5 887
Finsko	H3-1704	29 977	38 870	34 823	29 707	31 859	33 932	33 410
Francie	H3-1704	151 871	155 064	185 041	151 298	159 220	149 446	129 381
Chorvatsko	H3-1704	3 584	3 166	2 267	2 902	723	3 032	3 506
Irsko	H3-1704	69 595	86 515	86 908	119 544	131 496	124 170	96 992
Itálie	H3-1704	87 682	113 417	153 730	140 339	147 415	142 233	136 905
Litva	H3-1704	17 580	18 237	19 678	23 049	20 315	17 381	18 665
Lotyšsko	H3-1704	5 993	11 410	9 020	9 630	10 446	10 553	10 612
Lucembursko	H3-1704	909	1 996	726	659	716	604	615
Kypr	H3-1704	156	313	470	250	199	112	62
Maďarsko	H3-1704	78 053	64 501	86 925	87 024	78 008	67 417	63 732
Německo	H3-1704	632 111	692 598	809 098	752 389	791 910	807 643	817 814
Nizozemsko	H3-1704	320 987	485 312	546 125	556 979	572 767	579 307	534 149
Polsko	H3-1704	132 337	149 328	194 324	234 497	285 619	300 856	330 552
Portugalsko	H3-1704	9 866	4 691	6 811	6 390	6 357	6 503	5 318
Rakousko	H3-1704	50 418	53 702	65 119	76 035	86 197	82 467	75 573
Rumunsko	H3-1704	10 800	13 704	19 361	14 773	16 519	16 894	15 004
Řecko	H3-1704	38 557	33 467	44 337	48 381	53 107	39 162	36 972
Slovensko	H3-1704	58 496	86 064	110 305	77 706	89 763	98 608	101 432
Slovinsko	H3-1704	12 529	12 233	12 173	9 364	11 403	10 918	9 335
Španělsko	H3-1704	283 464	336 651	391 000	338 816	347 182	350 760	309 098
Švédsko	H3-1704	45 437	45 354	80 382	65 599	79 444	81 870	79 700
Velká Británie	H3-1704	164 871	182 437	224 353	185 209	232 735	201 292	171 150

Pozn.: H3-121291 (cukrová řepa), H3-1701 (cukr třtinový a řepný, chemicky čistá sacharosa), a H3-1704 (cukrovinky bez kakaá).

Pramen: UN Comtrade, 2020

přehled o vývoji hodnoty obchodu s cukrovou řepou, cukrem a cukrovinkami v zemích Evropské unie v období poslední dekády (2010 až 2020).

Postavení Česka v rámci exportně orientovaných struktur na vnitřním trhu zemí EU prošlo v uplynulých letech také velmi významnou transformací. Hodnota domácího exportu cukrové řepy, navzdory marginálním hodnotám, výrazně vzrostla (přibližně z 51 tis. USD na 371 tis. USD). Hodnota exportu cukru vzrostla ze 113 mil. USD na cca 139 mil. USD a v případě obchodu s cukrovinkami obsahujícími cukr hodnota exportů během sledovaného období vzrostla ze 130 mil. USD na více než 150 mil. USD (přičemž rekordní úroveň exportů ve výši zhruba 180 mil. USD byla dosažena v roce 2014). Nejvýznamnějšími exportními partnery Česka ve sledovaném období v rámci celkové sumy agregací reprezentujících obchod s cukrovou řepou, cukrem a cukrovinkami byly Slovensko (přibližně 25 %), Německo (22,5 %), Polsko (18,1 %), Maďarsko (7,2 %) a Rakousko (6,5 %). Uvedené země se podílely na celkových realizovaných exportech Česka téměř z 80 %.

Tab. II. Přehled významných exportních destinací cukrové řepy, cukru a cukrovinek z ČR v rámci trhu zemí EU

Země	Agregace	2010	2012	2014	2016	2018	2019	2020
		Hodnota exportu (tis. USD)						
Polsko	H3-121291						1 210	1 680
Rakousko	H3-121291	6 338	8 483	3 547	7 291	3 474	1 168	
Slovensko	H3-121291			1 914	2 050	4 183	3 133	2 871
Slovinsko	H3-121291					86	2 234	3 858
Belgie	H3-1701	289	606	605	609	774	586	801
Bulharsko	H3-1701	31	1 864			126	146	
Dánsko	H3-1701	443	58	247	305	75	520	137
Francie	H3-1701	498	5 037	1 889	1 997	5 298	4 480	1 872
Chorvatsko	H3-1701	1 629		5 456	13 630	4 618	66	441
Itálie	H3-1701	1 936	1 312	210	163	81	103	66
Litva	H3-1701				31	142	339	371
Německo	H3-1701	10 422	1 545	12 878	28 423	9 385	9 449	11 761
Nizozemsko	H3-1701	118	431	19	95	719	918	531
Maďarsko	H3-1701	10 131	20 965	9 844	3 053	329	183	140
Polsko	H3-1701	17 335	63 613	19 321	11 152	6 434	3 295	7 387
Portugalsko	H3-1701					1		
Rakousko	H3-1701	10 520	14 560	5 489	1 334	2 458	1 555	7 776
Rumunsko	H3-1701	233	4 302	146	419	151	64	7
Řecko	H3-1701		15 639	130				
Slovensko	H3-1701	29 997	162 660	44 024	6 509	6 897	6 340	2 756
Slovinsko	H3-1701	1 454	651	2 165	1 698	58	14	17
Španělsko	H3-1701			1		1	3	7
Švédsko	H3-1701	59	41	39	46	26	22	4
Velká Británie	H3-1701	17	13	25	26	189	301	176
Belgie	H3-1704	5 623	5 280	5 766	4 335	3 400	3 398	4 081
Bulharsko	H3-1704	254	6	18	90	99	147	0
Dánsko	H3-1704	22	55	57	56	332	440	248
Finsko	H3-1704	330	483	132	35	41	34	50
Francie	H3-1704	2 872	1 388	765	918	1 142	1 065	522
Chorvatsko	H3-1704	238	198	126	17	38	94	37
Irsko	H3-1704	2 020	354	65	229	161	136	10
Itálie	H3-1704	1 006	1 563	1 536	1 751	1 996	2 086	1 856
Litva	H3-1704	92	198	120	263	450	223	279
Lotyšsko	H3-1704	166	0	61	13	267	39	91
Maďarsko	H3-1704	3 618	5 243	10 419	6 740	6 464	7 082	6 463
Německo	H3-1704	24 515	26 313	26 735	28 278	31 812	32 340	32 298
Nizozemsko	H3-1704	1 789	2 993	3 159	5 357	3 747	3 990	2 963
Polsko	H3-1704	9 857	10 043	11 141	15 500	15 090	17 765	18 498
Rakousko	H3-1704	1 237	1 117	1 156	935	1 294	875	1 396
Rumunsko	H3-1704	117	74	691	156	75	76	235
Řecko	H3-1704	1 748	1 603	2 301	973	581	512	300
Slovensko	H3-1704	7 062	11 353	7 490	3 058	4 632	5 747	5 183
Slovinsko	H3-1704	221	369	546	258	1 274	737	474
Španělsko	H3-1704	6 091	5 305	7 394	6 977	7 590	7 335	6 568
Švédsko	H3-1704	189	120	133	152	164	179	163
Velká Británie	H3-1704	1 424	3 104	1 593	3 496	4 117	2 268	3 009

Pozn.: H3-121291 (cukrová řepa), H3-1701 (cukr třtinový a řepný, chemicky čistá sacharosa), a H3-1704 (cukrovinky bez kakaá).

Pramen: UN Comtrade, 2020

Tab. III. Komparativní výhody vybraných zemí ve vztahu k vnitřnímu trhu EU

Země	Agregace	2010	2012	2014	2016	2018	2019	2020
		RCA index (RCA >1 existence komparativní výhody; RCA <1 absence komparativní výhody)						
Belgie	H3-121291	0,440	0,147	0,358	0,382	0,978	1,605	1,641
Bulharsko	H3-121291	0,000	0,000	0,149	0,193	0,390	0,269	N/A
Česko	H3-121291	0,109	0,026	0,012	0,498	0,179	0,538	0,533
Dánsko	H3-121291	0,038	0,014	0,002	0,013	0,013	0,671	1,609
Francie	H3-121291	0,105	0,011	0,022	0,009	0,000	0,011	0,005
Itálie	H3-121291	0,005	0,004	0,010	0,002	0,002	0,005	0,003
Lotyšsko	H3-121291	0,000	0,000	4,565	10,139	1,398	17,080	17,844
Německo	H3-121291	0,000	0,133	0,169	0,061	0,320	0,369	0,242
Nizozemsko	H3-121291	2,052	1,686	1,805	0,033	0,064	0,046	0,041
Rumunsko	H3-121291	0,015	0,133	0,000	0,000	0,062	0,001	0,000
Slovensko	H3-121291	0,000	2,653	9,643	15,395	42,713	23,039	25,525
Španělsko	H3-121291	0,046	0,037	0,100	0,049	0,042	0,056	0,145
Švédsko	H3-121291	0,000	0,000	0,000	0,000	0,003	0,002	0,001
Velká Británie	H3-121291	0,004	0,042	0,018	0,085	0,009	0,003	0,004
Belgie	H3-1701	0,694	0,675	0,979	0,996	0,831	1,007	0,946
Bulharsko	H3-1701	3,546	1,434	0,139	0,319	0,340	0,565	N/A
Česko	H3-1701	1,887	2,595	1,975	1,840	2,551	2,745	2,588
Dánsko	H3-1701	0,634	0,427	0,676	0,639	0,323	0,326	0,452
Estonsko	H3-1701	0,431	0,396	0,763	0,057	0,082	0,069	0,057
Francie	H3-1701	2,209	2,238	2,478	2,779	3,163	3,104	3,207
Chorvatsko	H3-1701	16,940	19,571	15,114	15,716	5,164	5,618	3,499
Irsko	H3-1701	0,093	0,094	0,108	0,121	0,113	0,151	0,079
Itálie	H3-1701	0,094	0,048	0,121	0,215	0,129	0,110	0,104
Lotyšsko	H3-1701	0,189	1,108	0,800	0,442	0,149	0,242	0,194
Německo	H3-1701	0,902	0,820	0,985	0,997	1,351	1,344	1,358
Nizozemsko	H3-1701	0,179	0,201	0,475	0,438	0,553	0,492	0,575
Portugalsko	H3-1701	3,196	2,404	2,423	2,569	1,973	1,908	2,002
Rumunsko	H3-1701	2,959	1,808	1,435	1,060	0,772	0,604	0,773
Řecko	H3-1701	2,234	1,806	0,524	0,515	0,354	0,332	0,200
Slovensko	H3-1701	6,832	8,200	3,741	1,580	1,769	2,223	1,331
Španělsko	H3-1701	0,209	0,196	0,220	0,395	0,248	0,213	0,146
Švédsko	H3-1701	0,932	0,287	0,633	0,687	0,598	0,557	0,614
Velká Británie	H3-1701	1,002	0,631	0,998	0,950	0,842	0,862	0,513

Metodika

Pro potřeby dílčích analýz byly vybrány tři komoditní položky, ve kterých se promítá mezinárodní obchod s cukrem. Pro identifikaci těchto agregací byl zvolen harmonizovaný systém (HS). Vybrané agregace jsou následující: H3-121291 (cukrová řepa), H3-1701 (cukr třtinový a řepný, chemicky čistá sacharosa), a H3-1704 (cukrovinky bez kakaa). Zdrojem údajů pro jednotlivé analýzy byla databáze UN COMTRADE. Peněžní objemy jsou analyzovány v běžných cenách v amerických dolarech (USD). Analyzované období bylo stanoveno mezi roky 2010 a 2020. Vlastní analýza komparativních výhod byla realizována ve vztahu k zahraničně obchodním aktivitám jednotlivých zemí, potažmo Evropské unie jako celku v rovině agrárního a potravinářského zboží jako celku (tj. na úrovni agregovaného exportu,

Tab. III. Komparativní výhody vybraných zemí ve vztahu k vnitřnímu trhu EU (pokračování)

Země	Agregace	2010	2012	2014	2016	2018	2019	2020
		RCA index (RCA >1 existence komparativní výhody; RCA <1 absence komparativní výhody)						
Belgie	H3-1704	1,963	1,849	1,786	1,891	1,819	1,913	1,963
Bulharsko	H3-1704	0,289	0,205	0,375	0,388	0,451	0,485	N/A
Česko	H3-1704	2,983	2,628	2,482	2,215	2,264	2,271	2,066
Dánsko	H3-1704	1,264	0,938	1,050	0,989	1,064	1,060	1,042
Estonsko	H3-1704	0,902	1,909	0,686	0,970	0,909	0,753	0,579
Francie	H3-1704	0,412	0,381	0,417	0,389	0,385	0,369	0,336
Chorvatsko	H3-1704	0,774	0,584	0,294	0,244	0,197	0,211	0,225
Irsko	H3-1704	1,046	1,212	0,999	1,456	1,325	1,255	1,071
Itálie	H3-1704	0,398	0,491	0,562	0,511	0,499	0,476	0,474
Lotyšsko	H3-1704	0,701	0,891	0,682	0,692	0,701	0,637	0,651
Německo	H3-1704	1,316	1,286	1,249	1,245	1,289	1,338	1,446
Nizozemsko	H3-1704	0,618	0,760	0,737	0,815	0,807	0,807	0,778
Portugalsko	H3-1704	0,275	0,120	0,138	0,129	0,108	0,119	0,098
Rumunsko	H3-1704	0,423	0,457	0,499	0,372	0,340	0,350	0,344
Řecko	H3-1704	1,134	0,940	1,110	1,039	1,094	0,869	0,751
Slovensko	H3-1704	2,125	2,019	2,940	2,241	2,634	2,812	2,891
Španělsko	H3-1704	1,110	1,162	1,115	0,963	0,942	0,948	0,847
Švédsko	H3-1704	0,963	0,871	1,196	0,895	1,076	1,117	1,151
Velká Británie	H3-1704	1,110	1,163	1,204	1,094	1,328	1,151	1,127

Pozn.: H3-121291 (cukrová řepa), H3-1701 (cukr třtinový a řepný, chemicky čistá sacharosa), a H3-1704 (cukrovinky bez kakaá).

Pramen: UN Comtrade, 2020

respektive importu zahrnujících položky v rámci HS01-HS24 podle harmonizovaného systému).

Vnitřní trh zemí EU, vůči kterému jsou komparativní výhody analyzovány, zahrnuje pro potřeby tohoto příspěvku 28 zemí, tj. včetně Velké Británie, která byla po většinu analyzovaného období členem EU a její zahraničně obchodní aktivity ve vztahu k zemím EU byly tedy realizovány v rámci vnitřního trhu zemí EU.

Analýza distribuce komparativních výhod je provedena prostřednictvím dvou indexů poskytujících specifický pohled na charakter vyskytujících se komparativních výhod. Jde o tzv. Balassa index (5, 6, 7, 8, 9) a Lafay index (10, 11).

První z indexů identifikuje výskyt komparativních výhod ve všeobecné rovině, ve vztahu k celému trhu zemí EU:

$$RCA = \frac{\frac{X_{ij}}{X_{it}}}{\frac{X_{nj}}{X_{nt}}} = \frac{\frac{X_{ij}}{X_{nj}}}{\frac{X_{it}}{X_{nt}}} \quad (1),$$

kde X reprezentuje export, i je země, j představuje komoditu (respektive vybranou komoditní položku) a n představuje soubor zemí, v rámci kterého je analýza realizována, t představuje soubor komoditních položek v rámci kterého je komparativní výhoda identifikována (v tomto ohledu souhrnná hodnota exportů českého agrárního obchodu). Výsledná hodnota RCA indexu se pohybuje v rozmezí nula až nekonečno. Přičemž je-li hodnota RCA indexu menší než jedna, pak nebyly komparativní výhody prokázány, a naopak pakliže hodnota indexu RCA je vyšší než jedna, pak lze konstatovat, že komparativní výhody existují.

Pro analýzu bilaterálních komparativních výhod je použit Lafayův index (LFI). Jeho předností je, že neanalyzuje pouze exportní toky, ale bere v potaz i importní toky. Výpočte se:

$$LFI = \left(\frac{X_{ij} - M_{ij}}{X_{ij} + M_{ij}} - \frac{\sum(X_{ij} - M_{ij})}{\sum(X_{ij} + M_{ij})} \right) \cdot \frac{X_{ij} - M_{ij}}{\sum(X_{ij} - M_{ij})} \quad (2),$$

kde X představuje hodnotu exportů a M hodnotu importů. Písmeno „ j “ zastupuje obchodovaný produkt realizovaný zemí „ i “, a to ve vztahu k vybrané zemi či uskupení zemí (11). Výsledná kladná hodnota LFI indikuje prokázání existenci komparativní

Tab. IV. Bilaterální komparativní výhody vybraných zemí ve vztahu k vnitřnímu trhu EU

Země	Agregace	2010	2012	2014	2016	2018	2019	2020
		LFI index (LFI >0 existence komparativní výhody; LFI <0 absence komparativní výhody)						
Belgie	H3-1701	-0,040	-0,051	-0,005	0,022	-0,139	-0,031	-0,041
Bulharsko	H3-1701	-1,240	-2,377	-1,257	-0,739	-1,205	-0,470	N/A
Česko	H3-1701	0,624	0,846	0,403	0,389	0,694	0,635	0,558
Dánsko	H3-1701	0,022	-0,019	-0,089	0,040	-0,075	-0,060	0,000
Estonsko	H3-1701	-0,846	0,035	-0,218	-0,509	-0,442	-0,466	-0,520
Finsko	H3-1701	0,099	0,689	0,623	0,321	-0,041	-0,079	-0,057
Francie	H3-1701	0,990	1,252	0,873	0,911	0,949	0,783	0,833
Chorvatsko	H3-1701	7,739	10,686	5,156	5,241	1,396	1,244	0,696
Irsko	H3-1701	-0,941	-0,938	-0,805	-0,656	-0,423	-0,350	-0,381
Itálie	H3-1701	-0,922	-1,418	-0,898	-0,874	-0,806	-0,748	-0,876
Litva	H3-1701	0,449	0,245	0,470	0,407	0,313	0,442	0,421
Lotyšsko	H3-1701	-1,662	-1,083	-0,583	-0,520	-0,408	-0,400	-0,401
Lucembursko	H3-1701	-0,116	-0,115	-0,117	-0,083	-0,071	-0,066	-0,083
Kypr	H3-1701	-0,511	-0,598	-0,304	-0,414	-0,337	-0,263	-0,340
Maďarsko	H3-1701	-0,024	-0,241	-0,848	-0,825	-0,474	-0,525	-0,722
Malta	H3-1701	-0,109	-0,146	-0,111	-0,118	-0,044	0,033	N/A
Německo	H3-1701	0,218	0,161	0,113	0,180	0,304	0,248	0,250
Nizozemsko	H3-1701	-0,058	-0,082	-0,011	0,025	-0,017	0,010	0,035
Polsko	H3-1701	0,099	0,812	0,252	0,175	0,041	0,031	0,062
Portugalsko	H3-1701	1,470	1,416	0,937	0,621	0,463	0,273	0,408
Rakousko	H3-1701	-0,128	-0,033	-0,055	-0,219	-0,240	-0,277	-0,43489
Rumunsko	H3-1701	-0,108	0,349	0,276	0,104	-0,702	-0,598	-0,510
Řecko	H3-1701	0,320	-0,347	-0,976	-0,996	-0,834	-0,712	-1,024
Slovensko	H3-1701	2,691	4,047	1,079	0,164	0,138	0,254	0,022
Slovinsko	H3-1701	0,000	0,130	0,325	0,484	-0,146	0,095	0,315
Španělsko	H3-1701	-0,710	-0,923	-0,960	-0,625	-0,792	-0,978	-0,696
Švédsko	H3-1701	0,211	0,011	0,100	0,139	0,103	0,055	0,073
Velká Británie	H3-1701	0,184	-0,019	0,048	0,117	0,034	0,032	0,022

Pozn.: H3-1701 (cukr třtinový a řepný, chemicky čistá sacharosa).

Pramen: UN Comtrade, 2020

výhody pro daný produkt a záporná pak její neexistenci. Čím je výsledná hodnota indexu vyšší, tím je vyšší stupeň specializace dané země v obchodu s danou komoditou, a naopak v případě záporného výsledku.

Vlastní analýza vývoje hodnoty LFI indexu byla zpracována ve dvou rovinách. První rovina zahrnuje analýzu vývoje a reálného stavu bilaterálních komparativních výhod na úrovni jednotlivých členských zemí Evropské unie ve vztahu k vnitřnímu trhu zemí EU jako celku.

Druhá rovina představuje analýzu vývoje a reálného stavu bilaterálních komparativních výhod českých exportů realizovaných separátně ve vztahu ke každé jednotlivé členské zemi EU ve sledovaném období.

Výsledky a diskuse

Významnou roli ve vztahu ke schopnosti jednotlivých zemí EU prosadit se na velmi konkurenčním trhu zemí EU představuje dostupnost komparativními výhodami jak ve všeobecné, tak

i v bilaterální rovině. Zpracovaná analýza se věnuje primárně distribuci komparativních výhod na úrovni jednotlivých zemí EU ve vztahu k vnitřnímu trhu zemí EU – zvláště je specifikována dostupnost komparativních výhod ve všeobecné rovině „RCA index“ (tab. III.) a rovině bilaterální „LFI index“ (tab. IV.). V neposlední řadě je specifikována distribuce bilaterálních komparativních výhod z pohledu Česka ve vztahu k jednotlivým unijním zemím (tab. V.).

Z výsledků popsané analýzy vyplývá, že v rámci exportů cukrové řepy ve všeobecné rovině komparativní výhody v současné době drží zejména Slovensko, Lotyšsko, Belgie a Dánsko. Ve vztahu k exportům cukru si pak komparativní výhody ve všeobecné rovině dlouhodobě drží Chorvatsko (v případě Chorvatska je hodnota indexu výrazně vyšší vzhledem k vyššímu podílu exportu cukru ve vztahu k celkovému agrárnímu obchodu v porovnání s ostatními analyzovanými zeměmi), Francie, Česko, Portugalsko, Německo, a Slovensko. V bilaterální rovině pak komparativními výhodami disponují Francie, Chorvatsko, Česko, Litva, Portugalsko, Slovinsko, Německo, Švédsko, Polsko, Nizozemsko, Velká Británie a Slovensko. Ve vztahu k obchodu

Tab. IV. Bilaterální komparativní výhody vybraných zemí ve vztahu k vnitřnímu trhu EU (pokračování)

Země	Agregace	2010	2012	2014	2016	2018	2019	2020
		LFI index (LFI >0 existence komparativní výhody; LFI <0 absence komparativní výhody)						
Belgie	H3-1704	0,432	0,391	0,384	0,426	0,321	0,362	0,409
Bulharsko	H3-1704	-0,140	-0,196	-0,218	-0,195	-0,192	-0,125	N/A
Česko	H3-1704	0,668	0,573	0,585	0,456	0,518	0,579	0,447
Dánsko	H3-1704	0,018	-0,107	-0,113	-0,147	-0,131	-0,153	-0,133
Estonsko	H3-1704	-0,212	0,201	-0,366	-0,254	-0,309	-0,424	-0,410
Finsko	H3-1704	0,460	0,745	0,488	0,425	0,322	0,251	0,299
Francie	H3-1704	-0,235	-0,260	-0,229	-0,295	-0,257	-0,259	-0,224
Chorvatsko	H3-1704	-0,098	-0,164	-0,250	-0,306	-0,345	-0,335	-0,322
Irsko	H3-1704	-0,260	-0,304	-0,435	-0,064	-0,060	-0,079	-0,136
Itálie	H3-1704	-0,042	-0,003	0,022	0,017	0,022	0,003	0,020
Kypr	H3-1704	-0,188	-0,173	-0,220	-0,311	-0,323	-0,327	-0,313
Litva	H3-1704	-0,042	-0,085	-0,148	-0,257	-0,203	-0,328	-0,347
Lotyšsko	H3-1704	-0,261	-0,202	-0,208	-0,255	-0,222	-0,233	-0,190
Lucembursko	H3-1704	-0,454	-0,379	-0,356	-0,339	-0,319	-0,313	-0,275
Maďarsko	H3-1704	0,142	0,033	0,153	0,170	0,037	-0,024	-0,043
Malta	H3-1704	-0,069	-0,065	-0,070	-0,068	-0,043	-0,050	N/A
Německo	H3-1704	0,127	0,153	0,160	0,151	0,185	0,203	0,248
Nizozemsko	H3-1704	-0,130	-0,041	-0,072	-0,097	-0,110	-0,089	-0,122
Polsko	H3-1704	-0,150	-0,187	-0,256	-0,092	-0,122	-0,108	-0,078
Portugalsko	H3-1704	-0,213	-0,245	-0,223	-0,203	-0,208	-0,205	-0,194
Rakousko	H3-1704	-0,231	-0,179	-0,200	-0,119	-0,119	-0,143	-0,153
Rumunsko	H3-1704	-0,224	-0,190	-0,189	-0,317	-0,313	-0,316	-0,263
Řecko	H3-1704	0,234	0,171	0,237	0,206	0,226	0,131	0,062
Slovensko	H3-1704	-0,038	0,244	0,684	0,504	0,613	0,725	0,661
Slovinsko	H3-1704	0,285	0,255	0,125	-0,050	-0,013	-0,078	-0,152
Španělsko	H3-1704	0,150	0,147	0,148	0,114	0,092	0,110	0,083
Švédsko	H3-1704	-0,535	-0,537	-0,499	-0,601	-0,547	-0,576	-0,560
Velká Británie	H3-1704	-0,111	-0,078	-0,094	-0,040	0,003	-0,063	-0,060

Pozn.: H3-1704 (cukrovinky bez kakaá).

Pramen: UN Comtrade, 2020

s cukrovinkami lze konstatovat, že v obecné rovině komparativními výhodami disponují Bulharsko, Slovensko, Česko, Belgie, Německo, Švédsko, Velká Británie, Irsko, a Dánsko. V bilaterální rovině byly komparativní výhody prokázány v případě Slovenska, Česka, Belgie, Finska, Německa, Španělska, Řecka a Itálie.

Zaměříme-li se pouze na Českou republiku, pak lze konstatovat, že ta disponuje komparativními výhodami ve vztahu k trhu zemí EU jak v rovině všeobecné, tak i v rovině bilaterální v případě všech sledovaných exportních položek (tj. cukrová řepa, cukr, cukrovinky). Pakliže se zaměříme na jednotlivé zboží toky realizované mezi Českem a jednotlivými zeměmi EU na bilaterální úrovni, pak lze konstatovat následující. Česko disponuje v případě exportů s cukrovou řepou komparativními výhodami zejména ve vztahu k Polsku, Slovensku a Slovinsku. V případě obchodu s cukrem pak Česko disponuje bilaterální komparativní výhodou vůči Chorvatsku, Litvě a Švédsku. V případě exportů cukrovinek si Česko udržuje bilaterální komparativní výhody vůči Maďarsku, Německu, Belgii, Itálii a Rakousku. Ve vztahu k jednotlivým sledovaným exportním položkám lze konstatovat, že dlouhodobě realizovaná exportní struktura Česka je výrazně koncentrovaná.

Tab. V. Bilaterální komparativní výhody českého exportu ve vztahu k vybraným zemím EU

Země	Agregace	2010	2012	2014	2016	2018	2019	2020
		LFI index (LFI >0 existence komparativní výhody; LFI <0 absence komparativní výhody)						
Německo	H3-121291	N/A	N/A	-0,011	-0,008	-0,017	-0,014	-0,013
Polsko	H3-121291	-0,001	N/A	N/A	N/A	N/A	0,033	0,047
Rakousko	H3-121291	0,982	1,220	0,495	1,205	0,501	0,169	N/A
Slovensko	H3-121291	N/A	N/A	0,102	0,134	0,255	0,177	0,157
Slovinsko	H3-121291	N/A	N/A	N/A	-0,017	0,123	4,176	6,936
Belgie	H3-1701	0,037	0,079	-0,456	0,103	-0,027	-0,234	-1,656
Bulharsko	H3-1701	-0,260	-5,449	-0,010	-0,022	-1,994	-1,720	N/A
Dánsko	H3-1701	0,213	0,017	-0,136	0,163	-0,592	-0,086	-0,255
Francie	H3-1701	-1,039	-0,155	-0,559	-0,146	-0,277	-1,355	-1,042
Chorvatsko	H3-1701	4,773	0,000	8,804	15,283	4,611	-0,121	0,103
Itálie	H3-1701	0,101	-0,341	-0,135	-0,009	-0,159	-0,420	-0,559
Litva	H3-1701	-0,170	-0,002	-0,005	0,035	-0,081	0,131	0,122
Lotyšsko	H3-1701	-0,008	-0,195	-6,026	-0,001	-0,003	-0,001	-0,002
Maďarsko	H3-1701	0,268	1,816	0,368	-0,996	-0,946	-1,216	-3,103
Německo	H3-1701	-0,692	-0,714	-0,531	0,172	-0,362	-0,347	-0,077
Nizozemsko	H3-1701	-0,194	-0,178	-0,002	-0,037	-0,307	-0,244	-0,237
Polsko	H3-1701	0,281	1,417	0,311	-0,085	-0,466	-0,555	-0,395
Rakousko	H3-1701	-3,821	-0,689	-2,843	-3,673	-2,870	-3,006	-2,178
Rumunsko	H3-1701	-0,836	3,377	-0,033	-0,931	-2,628	-0,976	-0,340
Řecko	H3-1701	-1,200	3,575	0,087	-0,002	-0,005	-0,016	-0,074
Slovensko	H3-1701	0,868	4,547	1,522	-0,244	-0,297	-0,264	-0,498
Slovinsko	H3-1701	3,854	1,738	5,205	5,295	-2,748	-1,251	-1,230
Španělsko	H3-1701	0,000	N/A	0,000	-0,037	-0,228	-0,199	-0,229
Švédsko	H3-1701	0,060	0,026	0,017	0,014	0,010	0,012	0,002
Velká Británie	H3-1701	0,006	0,003	0,007	0,004	-0,461	-0,448	-0,210

Pozn.: H3-121291 (cukrová řepa), H3-1701 (cukr třtinový a řepný, chemicky čistá sacharosa).

Pramen: UN Comtrade, 2020

V případě exportů cukrové řepy Česká republika v posledních přibližně deseti letech realizovala 99,99 % exportů pouze ve vztahu k Rakousku, Slovensku, Slovinsku a Polsku. V případě cukru pak zhruba 91 % exportů směřovalo do zemí jako Slovensko, Polsko, Německo, Rakousko, Maďarsko a Chorvatsko. Co se týká cukrovinek, je český export rovněž velmi výrazně teritoriálně koncentrován, kdy téměř 88 % exportů směřovalo do Německa, Polska, Španělska, Belgie, Maďarska, Nizozemska a na Slovensko.

Na základě předchozích závěrů je tedy pro Českou republiku a její export klíčové udržovat si dlouhodobě komparativní výhody v jednotlivých sledovaných segmentech produkce především ve vztahu k sousedním státům a dále pak také rozvíjet komparativní výhody primárně v segmentu zboží s vyšším stupněm zpracování, tedy zboží s vyšší přidanou hodnotou.

Závěry

Z výsledků analýzy vyplývá výrazná koncentrace teritoriální struktury exportů v rámci vnitřního trhu zemí EU, a to zejména ve vztahu k exportům cukrové řepy a cukru. Výrazně nižší míru teritoriální koncentrace exportů má obchod s cukrovinkami.

Tab. V. Bilaterální komparativní výhody českého exportu ve vztahu k vybraným zemím EU (pokračování)

Země	Agregace	2010	2012	2014	2016	2018	2019	2020
		LFI index (LFI >0 existence komparativní výhody; LFI <0 absence komparativní výhody)						
Belgie	H3-1704	0,856	0,533	0,643	0,709	0,312	0,005	0,469
Bulharsko	H3-1704	0,286	-0,309	-0,789	-0,764	-0,964	-1,001	N/A
Dánsko	H3-1704	-0,058	-0,771	-0,159	-0,083	-0,183	-0,307	-0,185
Estonsko	H3-1704	-2,513	-1,258	-3,713	-6,686	-4,949	-4,516	-2,835
Finsko	H3-1704	0,475	1,275	0,239	-0,166	-0,352	-0,757	-0,543
Francie	H3-1704	-1,531	-1,920	-2,777	-2,113	-1,690	-1,391	-1,087
Chorvatsko	H3-1704	-0,025	-0,229	-0,552	-0,807	-0,793	-0,654	-0,600
Irsko	H3-1704	-2,521	-3,207	-8,546	-3,504	-1,378	-1,703	-5,091
Itálie	H3-1704	0,091	0,124	0,049	0,124	0,131	0,096	0,136
Litva	H3-1704	-1,127	-1,608	-1,748	-0,731	-0,703	-0,950	-0,904
Lotyšsko	H3-1704	0,196	-0,784	-0,475	-0,959	-3,810	-3,386	-2,266
Lucembursko	H3-1704	N/A	-0,001	N/A	-0,003	-0,014	-0,022	-0,102
Maďarsko	H3-1704	0,109	0,095	0,774	0,601	0,401	0,524	0,539
Německo	H3-1704	-0,695	0,113	0,273	0,306	0,338	0,373	0,481
Nizozemsko	H3-1704	-1,218	-0,480	-0,552	-0,603	-0,758	-0,632	-0,403
Polsko	H3-1704	-0,379	-0,437	-0,644	-0,520	-0,595	-0,530	-0,389
Portugalsko	H3-1704	N/A	N/A	-1,794	-2,327	-1,954	-1,895	-1,384
Rakousko	H3-1704	0,126	-0,033	0,064	0,031	0,089	-0,020	0,059
Rumunsko	H3-1704	-0,805	-0,819	-0,187	-1,081	-1,050	-1,696	-1,117
Řecko	H3-1704	-0,292	-0,525	0,970	-0,043	-0,064	-0,118	-0,653
Slovensko	H3-1704	-0,170	-0,253	-0,284	-0,360	-0,184	-0,167	-0,227
Slovinsko	H3-1704	0,097	0,380	0,331	-1,276	0,923	-0,630	-0,350
Španělsko	H3-1704	-1,216	-1,099	-0,599	-0,793	-0,469	-0,392	-0,465
Švédsko	H3-1704	-0,800	-1,866	-4,524	-3,974	-4,266	-3,768	-3,536
Velká Británie	H3-1704	-4,487	-4,648	-8,049	-9,018	-12,354	-10,705	-11,181

Pozn.: H3-1704 (cukrovinky bez kakaá).

Pramen: UN Comtrade, 2020

V případě exportů cukrové řepy patří mezi nejvýznamnější aktéry trhu Rakousko, Nizozemsko, Maďarsko, Slovensko, Slovinsko a Belgie. V obchodu s cukrem ve sledovaném období zaujala pozici nejvýznamnějšího obchodníka Francie, společně s Německem, Nizozemskem, Belgií, Polskem, Slovenskem, Českem, Velkou Británií, Portugalskem, Chorvatskem a Maďarskem. Obchodu s cukrovinkami dominovaly Německo, Nizozemsko, Belgie, Španělsko, Polsko, Velká Británie, Česko, Francie, Itálie, Dánsko a Irsko.

Exportní aktivity jednotlivých zemí se postupně profilovaly po dobu několika desetiletí a klíčovou roli z hlediska realizace jednotlivých komoditních exportů hraje dostupnost komparativními výhodami, a to jak v rovině obecné, tak alespoň v rovině bilaterální. Ve vztahu k exportům produktů spjatých cukrovarnictvím si komparativní výhody ve všeobecné rovině dlouhodobě drží Chorvatsko, Francie, Česko, Portugalsko, Německo, a Slovensko. V bilaterální rovině pak komparativními výhodami disponují Francie, Chorvatsko, Česko, Litva, Portugalsko, Slovinsko, Německo, Švédsko, Polsko, Nizozemsko, Velká Británie a Slovensko.

Určujícím faktorem determinujícím stav a vývoj komparativních výhod je v minulosti realizovaný reformní proces trhu s cukrem v zemích Evropské unie a významná je také Společná

obchodní politika zemí EU. Klíčovou roli hraje rovněž národní politika podpory zemědělců a potravinářů. Ve vztahu k Česku je vhodné konstatovat, že navzdory velmi dramatickému procesu transformace cukerního trhu v rámci trhu zemí EU si je schopna udržet komparativní výhody jak ve vztahu k exportům cukru, tak i cukrovinek. Existence komparativních výhod byla prokázána jak na úrovni vnitřního trhu zemí EU, tak i na úrovni řady bilaterálně orientovaných toků, a to zejména ve vztahu k sousedním zemím. Česku se navíc daří rozvíjet komparativní výhody směrem k položkám s vyšší přidanou hodnotou.

Publikované výstupy vznikly s podporou Národní agentury pro zemědělský výzkum (NAZV) v rámci projektu QK1920398, Dualita v českém zemědělství: výhoda nebo nevýhoda pro zemědělství nové generace?

Souhrn

Článek má za cíl identifikovat trend v oblasti vývoje komparativních výhod týkajících zahraničně obchodních aktivit jednotlivých zemí Evropské unie v rámci zjednodušené vertikály reprezentující cukerní trh na úrovni cukrová řepa – cukr – cukrovinky. Z výsledků provedené analýzy vyplývá výrazná koncentrace teritoriální struktury

exportů v rámci vnitřního trhu zemí EU, a to zejména ve vztahu k exportům cukrové řepy a cukru. Výrazně nižší míru teritoriální koncentrace exportů vykazuje obchod s cukrovinkami. Určujícím faktorem determinujícím stav a vývoj komparativních výhod je v minulosti realizovaný reformní proces trhu s cukrem v zemích Evropské unie a roli také má Společná obchodní politika zemí EU. Ve vztahu k České republice lze konstatovat, že ta si je schopna udržet komparativní výhody jak ve vztahu k exportům cukru, tak i cukrovinek. Existence komparativních výhod byla prokázána jak na úrovni vnitřního trhu zemí EU, tak i na úrovni řady bilaterálně orientovaných toků, a to zejména ve vztahu k sousedním zemím.

Klíčová slova: trh s cukrem, export, Evropská unie, členové EU, Česko, vnitřní trh, komparativní výhody.

Literatura

- ZDRÁHAL, I.; CHMELÍKOVÁ, G.; BEČVÁŘOVÁ, V.: Ziskovost cukrovarnictví v Evropské unii. *Listy cukrov. řepař.*, 136, 2020 (1), s. 30–35.
- VLADU, M. ET AL.: Study on the production and valorization of sugar beet in the European Union. *Romanian Agricultural Research*, 2021 (38), s. 453–461.
- ARAGRANDE, M. ET AL.: The effect of EU 2006 sugar regime reform on vertical price transmission. *Agricultural and Food Economics*, 5, 2017 (1), doi:10.1186/s40100-017-0087-8.
- GALVIČ, T.; BEZIĆ, H.: Konkurentnost industrije šećera u EU. *Zbornik Radova Ekonomskog Fakultet Au Rijeci*, 37, 2019 (1), s. 173–189, doi:10.18045/zbfri.2019.1.173.
- BALASSA, B.: *Comparative Advantage, Trade Policy and Economic Development*. New York: Univ. Press, 1991, 336 s., ISBN 0814711677.
- ERDEM, T.: Competitiveness of dried sector: A case study of world and turkey. *Agricultural Economics (Czech Republic)*, 66, 2020 (8), s. 365–372, doi:10.17221/98/2020-AGRICECON.
- MIZIK, T.; GÁL, P.; TÖRÖK, A.: Does agricultural trade competitiveness matter? the case of the CIS countries. *Agris on-Line Papers in Economics and Informatics*, 12, 2020 (1), s. 61–72, doi:10.7160/aol.2020.120106.
- NAGY, J.; JÁMBOR, Z.: Competitiveness in dairy trade-the case of EU and the visegrad group countries. *Agris on-Line Papers in Economics and Informatics*, 11, 2019 (4), s. 61–74, doi:10.7160/aol.2019.110406.
- VAN HOANG, V.; TRAN, K. T.: (2019). Comparative advantages of alternative crops: A comparison study in ben tre, mekong delta, vietnam. *Agris on-Line Papers in Economics and Informatics*, 11, 2019 (1), s. 35–47, doi:10.7160/aol.2019.110104.
- LAFAY, G.: The measurement of revealed comparative advantages. In DAGENAIS, M. G.; MUET, P. A. (eds.): *International Trade Modeling*. London: Chapman & Hill, 1992, s. 209–234, ISBN 10: 0412450003/0 - 412-45000-3.
- VERTER, N. ET AL.: 'Products mapping' and trade in agri-food products between nigeria and the EU28. *Agricultural Economics (Czech Republic)*, 66, 2020 (1), s. 34–45, doi:10.17221/145/2019-AGRICECON.

Vondráček M., Smutka L., Vacek T., Pulkrábek J., Timoshenkova I., Maitah K.: Distribution of Comparative Advantages on Sugar Market in EU Countries and Specific Position of Czech Exports

The article aims to identify the trend in the development of comparative advantages concerning foreign trade activities of individual EU countries within a simplified vertical representing the sugar market at the level of sugar beet – sugar – confectionery. The aim is to identify the manner of comparative advantages distribution at the level of individual EU member states in relation to the EU market. The results of the above analysis proved a significant concentration of the territorial structure of exports within the internal market of EU countries, especially in relation to sugar beet and sugar exports. The significant factors determining the state and development of comparative advantages are the reform process of the sugar market in EU countries, and EU Common Trade Policy. In relation to the Czech Republic, it can be stated that Czechia is able to maintain comparative advantages in relation to both sugar and confectionery exports. The existence of comparative advantages has been demonstrated both at the level of the EU internal market and at the level of several bilaterally oriented trade flows, especially in relation to neighboring countries

Key words: sugar market, exports, European Union, EU members, Czechia, internal market, comparative advantages.

Kontaktní adresa – Contact address:

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D., Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta provozně ekonomická, Kamýcká 129, Praha 6 – Suchbátka, Česká republika, e-mail: smutka@pef.czu.cz

ROZHLEDY

EU studie: Po období jízdy na tobogánu je sektor cukru na cestě k rovnováze (EU study: After roller-coaster period, sugar sector on the way to balance)

V článku je publikován výtah z dokumentu Evropské komise pro zemědělství „Studie o strategii adaptace zásobování cukrem po ukončení kvótového systému“. Ten podává podrobnou analýzu o kapacitách cukrovarnictví EU a jeho schopnosti přizpůsobit se změněným podmínkám s ohledem na udržitelnost klimatu a měnící se podmínky trhu. Po konci kvót nedošlo k očekávané restrukturalizaci evropského cukrovarnictví. Studie ukazuje, že způsob plateb pěstitelům za řepu v zemích s vyššími produkčními náklady má stabilizační efekt na evropské cukrovarnictví, tzn. že systém může být „pružnější“ a umožní zachovat strukturu z minulých 4 let.

Zuckerind./Sugar Ind., 147, 2022, č.3, s. 127–134.

Kadlec